

ацэнку і адносіны. Наибольшая ўвага чалавека скіравана да адлюстравання фізічнага і эмацыйнага стану чалавека, яго разумовых здольнасцей, здольнасці глядзець і бачыць, скіраванасці яго ўвагі да чаго-ці каго-небудзь, на той ці іншы аб'ект, вызначаць прасторавыя межы ці напрамак, адносіны да суб'екта рэчаіснасці і інш.

Спіс выкарыстанай літаратуры

1 Ляшчынская, В. А. Слоўнік фразеалагізмаў мовы твораў Янкі Купалы / В. А. Ляшчынская, З. У. Шведава. – Гомель : ГДУ імя Ф. Скарыны, 2007. – 312 с.

2 Ляшчынская, В. А. Фразеалагічныя адзінкі ў мове Янкі Купалы / В. А. Ляшчынская. – Мінск : РІВШ, 2008. – 186 с.

The article presents the results of semantic analysis of phraseology with the eye component, found from the dictionary of the language of Yanka Kupala's works. Semantic groups of phraseology have been established, the main ones being units for naming, characterization and assessment of a person's physical and emotional state, ability to look and see, attention focused on one or another object, mental activity, spatial boundaries or direction, attitude to the subject of reality, the possession of magical powers, and others.

УДК 392.51(476.2-37Ветка)

В. С. НОВАК

г. Гомель, УА “Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Францыска Скарыны”

ВЯСЕЛЬНАЯ АБРАДНАСЦЬ ВЕТКАЎСКАГА РАЁНА: МЯСЦОВАЯ СПЕЦЫФІКА

У артыкуле на багатым фальклорна-этнаграфічным матэрыяле, запісаным у палявых экспедыцыях, зроблена спроба рэканструкцыі вясельнага абрадавага комплексу Веткаўскага раёна. Ахарактарызаваны яго асобныя структурныя кампаненты і звязаныя з імі рытуалы. Засяроджана ўвага на лакальных асаблівасцях бытавання вясельнай традыцыі, мясцовай спецыфіцы народных вераванняў.

Даследаванне вясельнай абраднасці пэўнай мясцовасці – перспектыўны кірунак вывучэння агульнаэтнічнай вясельнай традыцыі беларусаў. Сістэма лакальных традыцый, звязаных з вяселлем асобных раёнаў, узбагачае духоўную культуру рэгіёнаў, у прыватнасці Гомельшчыны. Засяродзім увагу на рэканструкцыі вясельнага абрадавага комплексу Веткаўскага раёна. Аб'ектам даследавання з'яўляюцца фактычныя матэрыялы палявых экспедыцый, праведзеных на гэтай тэрыторыі ў розны час. Зборам звестак па вясельных абрадах і песнях былі ахоплены такія вёскі, як Раманаў Лес, Перадавец, Неглюбка, Казацкія Балсуны, Шарцін, Вялікія Нямікі, Прысно, Хальч, Акшынка, Стаўбун, Гарысты, Глухаўка, Залаты Рог, Палянаўка, Пералёўка, Плёсы, Рудня Стаўбунская, Свяцілавічы, Старое Сяло, Данілавічы і інш. У архіве навукова-вучэбнай фальклорнай лабараторыі ГДУ імя Ф. Скарыны захаваліся ўспаміны пра вяселле жыхароў некаторых вёсак (вв. Рэчкі, Барталамееўка і г. д.), якія ўжо сёння на геаграфічнай карце Беларусі не існуюць.

У структуры вясельнага абрадавага комплексу можна вылучыць давясельны, уласна вясельны і паслявясельны перыяды. Давясельная частка на Веткаўшчыне прадстаўлена такімі абрадавымі этапамі, як сватанне, запоіны, змовіны (заручыны). Зыходзячы з сучасных запісаў звестак пра вяселле, у некаторых вёсках правядзенне сватання і змовін (заручын) іншы раз не

раздзялялася часам, невыпадкова гэтыя тэрміны былі аб'яднаны, і імі абазначалі адзін абрадавы этап – сватанне. Пацвярджаюць прыведзены факт, напрыклад, звесткі пра вяселле, запісаныя ў в. Залаты Рог ад Лук'яненка Вольгі Цімафееўны, 1935 г. н.: “Хлопец і дзеўка дагаворваліся, калі ён прыдзе на заручыны-сватанне” [1, с. 223]; “Сватанне і заручыны былі разам. На іх пелі:

А ў нашага свата некрытая хата,

А дроў ні палена, толькі трава па калена” (запісана ў в. Казацкія Балсуны ад Суднека Ганны Іванаўны, 1937 г. н.).

Сватанне – абрадавы этап, падчас якога вырашалася пытанне аб згодзе маладых на шлюб. Як і ў іншых вёсках розных раёнаў Гомельскай вобласці, яно суправаджалася іншасказальным рытуальным дыялогам: “Калі прыходзяць у сваты, стукалі ў калітку, і ідзе такі разговор між сватамі і бацькамі. Сваты:

- Ці ёсць у Вас цёлачка?
- Ёсць.
- А ў нас малады бычок.
- Пакажыце вашага бычка.
- А дзе ж цялушка?

Так вось разгаварываюць, дамаўляюцца. Тады гаспадыня просіць, запрашае: “Заходзьце, госцейкі”. Сваты праходзяць, садзяцца і выпіваюць” (запісана ў г. Гомель ад Халадзілінай Ганны Паўлаўны, 1924 г. н. (перасяленкі з в. Барталамееўка Веткаўскага р-на)); “Адразу ў хату сваты не шлі. Яны стукалі ў акно і казалі, што заблудзіліся. Калі заходзілі ў хату, то маці жаніха гаварыла: “Жадаю, каб гэта хата была на хлеб-соль багата і на сям'ю здарова”. Затым уступаў у размову галоўны сват. Ён казаў: “Мне людзі казалі, што ў вас ёсць цёлачка-красуня, а ў нас ёсць купец. Можна патаргуемся да прыдзем к згодзе” (запісана ў г. Гомель ад Язерскай Зінаіды Якаўлеўны, 1927 г. н., перасяленкі з п. Гарысты Веткаўскага р-на). Матывы куплі-продажу нявесты, адлюстраваныя ў шматлікіх лакальных запісах звестак пра сватанне, адрозніваюцца ўстойлівасцю бытавання.

Заслугоўваюць асаблівай увагі фактычныя матэрыялы, з якіх вынікаюць адказы на пытанне, што сімвалізавала ўмову згоды або нязгоды дзяўчыны на шлюб. Напрыклад, у в. Залаты Рог, калі нявеста пагаджалася выйсці замуж за хлопца, то бралі гарбуз і кацілі яго ад парога да печы: “Хлопец і дзеўка дагаворваліся, калі ён прыдзе на заручыны-сватанне. Ён прыходзіў і прасіў руку ў маці, каб тая выдала дачку. Калі радзіцелі сагласны, гарбузу коцяць ад парога к печы, калі не – ад парога на вуліцу” [1, с. 223]. Адметныя дзеянні з гарбузом мелі месца падчас сватання ў в. Старое Сяло: “У нас ранішэ было так. Ідуць па дагаворы, бяруць самы бальшы гарбуз і як пусцяць у хату, а з той стараны нявеставы радзіцелі стаяць. І ежалі гарбуз схвацяць і паставяць на стол, то гасці заходзяць, а калі назад пусцяць, то ўсе расходзяцца і пара не састаіцца, значыць, ці нявеста не захацела, а ці, можа, і радзіцелі” [1, с. 224]; “Раньша яшчэ так дзелалі: прыходзілі к хаце і закідвалі ў сенцы гарбуз, ну, значыць, сватаюць так. Еслі дзеўка сагласная, то гарбуз астаўляла. А калі не, то выкочвала ці выносіла яго на вуліцу” (в. Старое Сяло) [1, с. 225].

Іншы раз пры нязгодзе дзяўчыны выйсці замуж за хлопца, “у воз лажылі звараны гарбуз” (в. Старое Сяло) [1, с. 224]. У мясцовай вясельнай традыцыі в. Глухаўка таксама было прынята выносіць сватам гарбуз, калі дзяўчына адмаўлялася выйсці замуж за хлопца, у адваротным выпадку адорвалі бацькоў жаніха: “У знак сагласія нявеста дарыць ручнік бацьку, а касынку – маці. Еслі дзяўчына не саглашалася, то яна выносіла гарбуз” (запісана ад Паўлючэнка Таццяны Міхайлаўны, 1953 г. н.).

Калі бацькі дзяўчыны абвязвалі сватоў ручнікамі, то гэта абазначала, што дасягнута згода на шлюб: “Калі бацька і маці згодны на шлюб, то яны абвязвалі сватоў, а калі не, то гаварылі, што не сагласны” (в. Малыя Нямкі) [1, с. 228].

У некаторых вёсках Веткаўскага р-на ў структуры давясельнай абраднасці меў месца такі абрадавы этап, як “прапыткі”, сутнасць якога заключалася ў тым, што радня жаніха наведвала бацькоў нявесты, каб удакладніць, ці сапраўды іх дачка дае згоду на шлюб: “У прапытках высвятляюць, ці згодна дзяўчына выйсці замуж за гэтага хлопца. Калі згодна, то дамаўляюцца,

калі прыйдуць у сваты” (в. Казацкія Балсуны) [1, с. 231]. Паводле сведчанняў жыхароў в. Стаўбун, вышэйназваны абрадавы момант, які папярэднічаў сватанню, называўся “заказы”: “Спачатку былі заказы. Бацька з маткай маладога прыходзяць і кажуць, калі прыйдуць у сваты” (запісана ад Кебікавай Марыі Фёдараўны, 1927 г. н., Кебікавай Вольгі Васільеўны, 1911 г. н.).

Пра спецыфічна адметныя лакальныя дзеянні падчас сватання прыгадвала жыхарка в. Рэчкі: гэта біццё сватам пугай аб парог, пасыпанне свахай падлогі зернем, каб забяспечыць парадак і дабрабыт у доме, каб працягваўся род: “Калі ў сваты прыходзіў сам сват, то ён браў пугу і пасля сватання біў тры разы аб парог, каб маладая дом глядзела і з чужымі мужчынамі не гуляла. Калі ў сваты прыходзіла сваха, яна брала яйчкі і клала іх у карзінку і сыпала зерне для таго, каб у доме дзеткі радзіліся і ў доме вадзілася” (запісана ў в. Янова ад Цімашэнка Ганны Міхайлаўны, 1931 г. н., перасяленкі з в. Рэчкі). Паводле сведчанняў інфармантаў, сват, выконваючы сваю ганаровую місію знаёмства з бацькамі нявесты, павінен быў моцна стукаць у дзверы і гаварыць громка, што магічна ўплывала на будучае сямейнае жыццё маладых: “Калі ў сваты прыходзіў сват, тады ён громка стукаў у вароты і павінен быў крычаць. Лічылася, чым грамчэй сват крычыць, тым болей шчасця будзе ў маладых” (запісана ў в. Янова ад Цімашэнка Ганны Міхайлаўны, 1931 г. н., перасяленкі з в. Рэчкі Веткаўскага р-на). Лакальна адметны момант падчас сватання ў в. Рэчкі – гэта папярэдняе запрашэнне сватоў і жаніха спачатку ў хлэй, што знаходзіўся на падвор’і. Лічылася, што гэта надзвычай важна для заможнага жыцця маладых у будучым: “Калі паміж жаніхом і нявестай была поўная згода, сватам нічога плахога не гаварылі і вялі іх у сарай (так было трэба, гэта лічылася сімвалам будучага дабрабыту маладых). Але маладая заставалася ў хаце. Калі свата і жаніха выводзілі з сарая, прыводзілі маладую. < ... > Гэта рабілася для таго, каб дачка родны дом знала і будучага дома не цуралася” (запісана ў в. Янова ад Цімашэнка Ганны Міхайлаўны, 1931 г. н., перасяленкі з в. Рэчкі Веткаўскага р-на).

Абрадавы этап “запоіны” ў вясельнай традыцыі Веткаўшчыны прадстаўлены ў невялікай колькасці запісаў. Паводле ўспамінаў жыхароў, запоіны адбываліся адразу пасля сватання: “Як нявесту ўжо выкупілі, за стол садзяцца, гарэлку пьюць, пяюць песні:

А ў нашага свата
Ды некрытая хата,
Немытыя лаўкі
Без дачкі-каханкі.
Хваліўся дружочак

Сваёю жаною:

А мая жана – работніца,
Сем дзён кросны ткала,
Тры дні хвартух шыла,

Да абедна знасіла” (запісана ў г. Ветка ад Дзюньдзікавай Праскоўі Еўдакімаўны, 1920 г. н.).

На запоінах, зыходзячы са сведчанняў інфармантаў, афіцыйна дамаўляліся аб далейшым ходзе вясельня: “Спачатку былі заповіны. Ну, эта была, еслі дзеўчына саглашалася ісці замуж і бацька ейны ўсім гаварыў аб гэтым. Да, ужо афіцыйна аб гэтым аб’яўлялася” (в. Старое Сяло) [1, с. 224].

У сістэме давясельнай абраднасці Веткаўшчыны заручыны (змовіны) займалі дамінуючае становішча. Як вынікае з фактычнага матэрыялу, у некаторых вёсках яны адбываліся адразу ж пасля сватання: “У той жа дзень і заручаліся, еслі сагласныя” (в. Данілавічы) [1, с. 233]. Менавіта выказаная нявестай згода на шлюб абумоўлівала правядзенне заручын пасля таго, як яе засваталі: “Калі маладая згодна выйсці за гэтага хлопца, то тут жа адбываюцца заручыны. Маладых ставяць друг супраць друга і перавязваюць рушніком, які вышывала сама нявеста. Тут жа дамаўляюцца аб дні вясельня” (в. Шарсцін) [1, с. 245]. У мясцовых апісаннях вясельня такі рытуал, як абменьванне хлебам паміж сватамі і бацькамі маладой, уласцівы ўвогуле для запоін класічнай вясельнай абраднасці беларусаў, адбываўся ў некаторых вёсках Веткаўскага раёна на заручынах. Акрамя гэтага, напрыклад, у в. Неглюбка, калі ўжо адбыліся заручыны, то ў залог аддавалі

сватам хустку: “На заручынах аддавалі залог – платок. Залог назад не вярталі На заручынах дзеўка ленту ўплятала, каб да замужаства больш не пець. Свякруха прыносіла свой хлеб, у палаценцэ замотаны, і мянялася з нявестай хлябамі” (запісана ў в. Неглюбка ад Саломеннай Ульяны Мікалаеўны, 1932 г. н.). Важны рытуал заручын – адорванне сватоў і родных жаніха падарункамі: “На заручыны нявеста давала падаркі свякрусі, свёкру і свякрухінаму брату” (запісана ў в. Неглюбка ад Саломеннай Ульяны Мікалаеўны, 1932 г. н.).

Напярэдадні вяселля ў хаце бацькоў маладой адбываўся абрадавы этап “зборная субота” або “ёлка”, калі збіраліся сяброўкі нявесты, прыносілі з лесу ёлачку, рабілі з паперы кветкі і ўпрыгожвалі гэта вясельнае дрэўца: “У суботу перад свадзьбай збіраліся дружкі нявесты і нявеста, хадзілі па ёлку (дзевак штук сем). Прыхадзілі ў лес, рассыпаліся і выбіралі ёлку, каб была добрая, некрывая, пушыстая. Хто знойдзе, гукае ўсіх. Ішлі назад, наперадзе ішла нявеста і з ёй дружка, якая і нясе ёлку. А астатнія дружкі ішлі ззадзі. Ішлі і пелі:

Што за лесы, лесы цёмныя,

Што за горы, горы крутыя.

Не мяціся мяцёлкаю.

Ляціць сокал з саколкаю.

А то не сокал, то Ванечка,

А саколочка – Ганначка.

Дружкі ўкрашалі ёлку, красілі бумагу і з ёй рабілі кветкі і імі ўкрашалі. Верх у ёлкі быў самы красівейшы і багата ўкрашаны” (запісана ў г. Гомелі ад Халадзілінай Ганны Паўлаўны, 1924 г. н., перасяленкі з в. Барталамееўка Веткаўскага р-на). Прыведзены фрагмент з этнаграфічных звестак пра вяселле пацвяджае, што асноўнымі рытуаламі зборнай суботы з’яўляліся падрыхтоўка кветак і завіванне “ёлачкі”. Падчас развітальнага вечара маладой з сяброўкамі выконвалі і такое абрадавае дзеянне, як віццё вянка, якое суправаджалася сумнымі песнямі: “Мы спявалі вясельныя песні перад свадзьбай у маладой, калі плялі вянок:

Хадзіла дзевачка на сенажаці,

На сенажаці,

Капала лозу, садзіла рожу,

Садзіла рожу.

Садзіла рожу, сеяла руту.

Сеяла руту, прасіла падругу.

Прасіла падругу:

“Збярыцеся, дзевачкі, у суботачку,

У суботачку.

Ды віце ж вянок да захаду

Сонейка.

Успамінайце ж мяне, што

Гадзіначку” (в. Радуга) [1, с. 230].

Як адзначылі жыхары в. Данілавічы, “зборная субота ета перад свадзьбай. Дзелалася вечарынка ўвечары. Ёлку дзелалі, прыбіралі. Іх частавалі, гармошку наніралі, танцавалі, ета называлася зборная субота” [1, с. 233]. Сярод павер’яў, звязаных з абрадавым дрэўцам (ёлкай), вясельным аtryбутам, які “сімвалізаваў дзязвоцтва маладой, яе самую, маладога, іх яднанне” [2, с. 192], вылучаецца наступнае: “Як з хаты выносілі ёлку, дзеўкі тую ёлку хваталі, каб замуж выходзілі, і скацкерку цянулі, качаргі, вілы з дому выносілі – усё, каб скарэй замуж выйсці” (запісана ў г. Ветка ад Дзюньдзікавай Праскоўі Еўдакімаўны, 1920 г. н.). На пытанне да інфармантаў, што абазначала выкарыстанне “ёлачкі” на вяселлі, яны адказалі: “Прыбраная ёлка, я думаю, сімвалізавала прыгажосць, а можа, дабрабыт нявесты” (запісана ў в. Старое Сяло ад Барсуковай Галіны Фёдараўны, 1937 г. н.).

Падрыхтоўка каравая пачыналася напярэдадні вяселля. Лічылася, што гэта абрадавае печыва “сімвалізуе багацце, дабрабыт будучай сям’і, атаясамліваецца з маладымі, іх доляй і шчасцем. Даўней каравай выконваў і функцыю матэрыялізаванага бога-продка. На большай

частцы Беларусі вясельным караваем называюць усё абрадавае печыва, уключаючы і самы вялікі бохан, або галоўны, старшы, асноўны каравай” [2, с. 246]. Паколькі ад якасці спечанага каравага залежаў, паводле народных вераванняў, лёс маладых, то звычайна запрашалі для выканання ўсіх каравайных рытуалаў тых жанчын, якія былі замужнімі і шчаслівымі ў сямейным жыцці: “У нас тады было всё равно, кто пёк, только б не ўдавіца. Гэта дрэнна. Добра, калі матка хросная пяке, бо з яе рук Хрыстос свет ілье” (запісана ў в. Грабаўка Гомельскага р-на ад Чварковай Таццяны Паўлаўны, 1935 г. н., перасяленкі з п. Гібкі Веткаўскага р-на). Жанчыны-каравайніцы надзвычай адказна рыхтавалі цеста для каравага: “Калі каравай удаваўся, то лічылася, што жыццё ў маладых будзе добрае і багатае”; “Каравай мясілі толькі пажылыя жанчыны, якія былі шчаслівыя ў браце” (запісана ў в. Глыбаўка ад Рабікавай Еўдакіі Фёдараўны, 1935 г. н.).

У структуры вясельнага абрадавага комплексу Веткаўшчыны важнае значэнне надавалася пасаду. Гэта “адзін з самых старадаўніх вясельных абрадаў; саджэнне жаніха і нявесты на дзяжу, пакрытую вывернутым кажухом (пазней падушкай або ручніком). Абрад захаваў рэшткі язычніцкай рэлігіі старажытных славян: пакланенне культу хатняга ачага, духам продкаў, богу пладавітасці і земляробства” [2, с. 390]. Дакладнае выкананне рытуалаў, звязаных з пасадам, было скіравана на сімвалічны пераход нявесты ў жаночкі стан. Абавязкова засціралі дзяжу або лаву вывернутым кажухом, што, паводле міфалагічных уяўленняў, павінна было паўплываць на дабрабыт маладой сям’і: “На пасады кладуць кажух на кут, вывернуты, касматы, содзюць маладых, пяюць:

Шла Маша на пасады,
Махнула на падруг рукавом,
Падружкі мае, расступіцеся,
Будзе мяне мая мамачка
Дарам дарыць.
Во такім дарам – пасадам,

Во такім дружкам – Ванечкам” (запісана ў в. Данілавічы ад Дзмітрачкавай Тамары Кузьмінічы, 1936 г. н.); “Перад свадзьбай маладую садзяць на пасады (на вывернуты касмоццем угору кажух). Дружка распятае маладой касу. Завуць баб з вуліцы (3 – 4), і яны пяюць” (запісана ў в. Неглюбка ад Дзямчыхінай Ефрасінні Іванаўны, 1935 г. н.). У в. Вялікія Нямкі на пасады адбываўся рытуал распяцання касы нявесты: “Младшы брат ці пляменнік распятаў касу нявесце” (запісана ад Дрыгуновай Анастасіі Канстанцінаўны, 1912 г. н.); “Тады распяталі нявесце касу. Эта яна ўжо становілася жаншчынай. Распятала сястра, якая далжна была следуюшчай замуж выйсці, ці калі ўжо не сястра, то брат” (запісана ў в. Ягаднае ад Адзіночкінай Сафіі Паўлаўны). Такі рытуал, як пакрыванне галавы маладой хусткай або кавалкам палатна звычайна выконвала свякруха: “Свякруха ўжо тады, як касу распялі, завязвае нявесце платок” (запісана ў в. Данілавічы ад Дзмітрачкавай Тамары Кузьмінічы, 1936 г. н.). Акрамя вышэйназваных рытуалаў, засталіся ў памяці жыхароў і ўспаміны пра іншыя рытуалы: расчэсванне, падразанне і падпальванне валасоў маладой: “Маладой распяталі касу, шафер маладой падразаў валаскі і падпальваў” (запісана ў в. Прысно ад Арцяшковай Марыі Цімафееўны, 1931 г. н.).

Выклікаюць цікавасць звесткі пра сумесны пасады маладых, зафіксаваныя ў в. Шарсцін. Адбываецца гэты абрадавы этап пасля выкупу нявесты: “Калі ўсё ж выкуп адбываўся, нявеста пераходзіць у жаночы пол, яе садзяць побач з хроснай і яе цёткамі. А дружкам яе больш вяселля няма, іх просяць ісці дадому. Застаюцца толькі дарослыя людзі: жанатыя мужчыны і замужнія жанчыны. Потым адбываецца сумесны пасады маладога з маладой”. Варта прывесці цікавы прыклад мясцовага павер’я, зыходзячы з якога меркавалі, хто будзе лідарам у сям’і: “Сваякі маладой стараюцца, каб вартнік кажуха быў бліжэй да маладой, у такім выпадку, па народным павер’ям, яна будзе галоўнай у сям’і” (запісана ў в. Шарсцін ад Гаўрыкавай Агаф’і Антонаўны, 1930 г. н.).

Кульмінацыя вясельнага абраднасці – падзел каравага падчас вясельнага застолля спачатку ў хаце маладой, а потым у хаце маладога: “Увесь нявесткі род дора тутакі, у нявесты. А яго род дора

там” (запісана ў г. Гомель ад Анціпавай Ю. А., 1913 г. н., перасяленкі з в. Рэчкі Веткаўскага р-на). Як правіла, пачыналася цырымонія ўнясення каравая, яго дзялення і агучвання пажаданняў з боку родных і гасцей маладой або маладога са звароту да бацькоў з просьбай блаславіць выканаць гэты высокі, адказны і пачэсны абавязак: “У сярэдзіне вяселля пачыналі дзяліць каравай маладой. <... > За стол садзіліся толькі маладыя і шаферы. Затым абвязвалі сватоў рушнікамі і ўносілі каравай, і звалі: “Ёсць у нашых маладых бацька і маці. Падыйдзіце, блаславіце дзіцяці, каравай раздадзіце”. І так казалі тры разы. Бацька і маці падыходзілі да стала, благаслаўлялі маладых і дарылі на каравай” (запісана ў в. Гарысты ад Якубовіч Марыі Іванаўны, 1936 г. н.). У тэкстах каравайных пажаданняў знайшлі адлюстраванне пэўныя маральна-этычныя ўстаноўкі і правілы, асвечаныя народнай мудрасцю на працягу шматлікіх стагоддзяў. Галоўныя іх ідэі – працяг роду, клопат пра нараджэнне дзяцей, захаванне вернасці ў шлюбе ў сямейным жыцці, павага да бацькоў і інш.: “Дару маладому каробачку спічак, каб не любіў чужых маладзічак, а табе, маладуха, каробку духоў, каб не любіла чужых мужыкоў, а ў прыдачу маркоў, каб паважала свякроў”; “Колькі на дрэве ветачак, каб столькі было дзевачак, а сколькі ў лесе пянькоў, штоб столькі было сынкоў”; “Дару курыцу-квактуху, каб нявестка слухалась свякруху” (запісана ў в. Гарысты ад Якубовіч Марыі Іванаўны, 1936 г. н.).

Паслявясельны перыяд на тэрыторыі Веткаўскага раёна вызначаецца не толькі багаццем яго назваў (“банкеты вадзіць”, “банкет” (г. Ветка, в. Старое Сяло, в. Шарсцін, в. Радуга, в. Неглюбка), “ламаць або мазаць сажай печ” (в. Гарысты), “банкет”, “драць карэнне” (в. Данілавічы), “бяседы” (в. Залаты Рог), “банкеты”, “пята” (в. Казацкія Балсуны”, в. Стаўбун), “драць курыцу” (в. Перадавец), “курыца” (в. Малыя Нямкі), але і па-мясцовому адметнымі абрадавымі дзеяннямі. У паслявясельным перыядзе знайшлі адлюстраванне некаторыя вясельныя абрадавыя этапы, якія мелі парадыйны характар, а карнавальнасць многіх дзеянняў вызначалася засцерагальнай магіяй: “Апошні дзень вяселля – карэнне. Усе госці збіраліся ў маладой. Пасярод двору у маладой раскладвалі вогнішча, ставілі чугун. Пераапанутыя госці лавілі курыцу, абдзіралі яе і варылі ў чугуне. Пер’е жанчыны кідалі на голавы мужчынам. Гэты дзень суправаджаўся жартамі, смехам. Людзі пераапаналіся ў звяроў, жабракоў, у маладога, у маладую і гулялі ў сваё вяселле” (запісана ў в. Данілавічы ад Дзмітрачкавай Т. І., 1913 г. н.).

Такім чынам, вясельная абраднасць Веткаўшчыны вылучаецца адметнымі мясцовымі рысамі, якія характэрны як для асобных абрадавых этапаў, так і для звязаных з імі рытуалаў, песеннага суправаджэння.

У артыкуле выкарыстаны матэрыялы архіва навукова-вучэбнай фальклорнай лабараторыі УА “Гомельскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Францыска Скарыны”.

Спіс выкарыстанай літаратуры

- 1 Вечнае: фальклорна-этнаграфічная спадчына Веткаўскага раёна / Аўт. уклад.: І. Ф. Штэйнер, В. С. Новак. – Гомель : УА “ГДУ імя Ф. Скарыны”, 2003. – 362 с.
- 2 Малаш, Л. А. Каравай / Л. А. Малаш // Этнаграфія Беларусі. Энцыкл. (Бел. Сав. Энцыкл.; рэдкал.: І. П. Шамякін (гал. рэд.) і інш.– Мінск : БелСЭ, 1989. – 575 с. – С. 246 – 247.

In the article, based on rich folklore and ethnographic material recorded during field expeditions, an attempt to reconstruct the wedding ritual complex of the Vetk region was made. Its separate structural components and related rituals are characterized. The attention is focused on the local features of the wedding tradition existence, the local peculiarities of folk beliefs are revealed.